

Gugma sa Inahan

Vicente Sotto

I

Ang gugma sa inahan maoy walay katapusan.

- Magminyo na lamang gayud ako, Nanay

- Pastilan! Ayaw lagi, Titoy. Makadaghan mo na ako sultihing nianang butanga, ug makadaghan ko na usab ikaw pahayagi sa akong mga katarungan. Ikaw bata pa kayo: napulong-walo ka tuig ang imong kagulangan, ug dili ka angay magminyo. Ako tigulang na, ug ikaw maoy bugtong kong anak. Maayo na lamang unta kongbuhi pa si Tatay mo. Kon magminyo ka, kinsa pa man ang mounong ning tigulang ug masakiton mong inahan?

- Tungod niana, Nanay, ayaw kahadlok. Ako ug ang akong asawa manag-unong kanimo.

- Dili ako mosalig sa imong mga pulong, ug labi na kay kanang imong pangasaw-onon anak sa us aka bahandianon, ug naanad sa maayong kahimtang. Mamana ba kanang babayhana kanimo aron mag-unong sa us aka masakiton sama kanako?

- Nay, wala ka pa makaila kang Mina. Siya mamana kanako gumikan sa us aka matuod ug putling gugma, ug ikaw kay gipakamahal ko, pakamahalon ka usab niya.

- Ay, anak ko! – mihilak ang inahan- bat aka pa gayud kayo. Ikaw lamang: kon dili mo pamation ang akong mga tambag, magabasul ka da ugaling sa kaulahian. Pagtuman sa imong kabubut-on. Pangasawa ug talikdi ang masakiton mong inahan. Tanan antuson ko, ug hinaut unta nga dili igkita ning mga mata ang mga kadautan nga imong again tungod sa hinanali mong kaminyoon...

Si Titot wala na motubag, ug gipalahos sa iyang mga dalunggan ang mga tambag sa iyang inahan. Mitan-aw sa taknaan: ikaw 9 na sa gabii. Mikuha sa kalo ug milakaw padulong sa balay ni Mina.

II

Sa usa ka balayng tisa sa Parian, nanambo ang us aka dalagang may napulong-lima kaha ka tuig ang kagulangan. Nagadunghay sa iyang buhok, ug, bisan ang gabii mangitngit, maila nga kadtong babayhana matahum ug maanyag. Mao si Mina,

Siya anak sa us aka sapian nga ginganlan si Kapitan Orong, bantug sa lungsod tungod sa iyang kahikaw, ug kaliwat sa mga sanlahon.

Usa ka landing nagakaduol sa balay, Gisid-ingni mina ug hiilhan nga mao si Titoy.

Si Mina miigham.

- Mina!- misyagit si Titoy.

- Ikaw diay, Titoy?

- Ako.

- Unsa na may pulong ni Nanay mo?

- Ada! Dili gayud siya buut nga magminyo ako karon. Ako bata pa kono kayo, ug wala pa makaila sa kalibutan. Ako dili pa kono maantigong mopili sa angay buhaton kauban sakina buhi.

- Nan, magbulag na lamang diay kita. Kon ikaw dili mangasawa kanako karon, papason ko ikaw dayon sa kasing-kasing.

- Ayaw pagingon niana, Mina. Ang akong gisaad kanimo, tumanon ko gayud. Bisan si Nanay dili buut, atong tumanon gayud ang gikasabutan. Apan si Tatay mo, dili ba kaha magadumili?

- Dili. Sa pagsulti ko kaniya, gidalayeg ka hinoon kay ikaw kono tawong maalam, ug ang kaalam maoy bahandi nga dili mahurot. Kon tumanon mo ang imong mga panumpa kanako, pangayuon ko nga ugma dayon magoamalaye ka.

- Apan... magbulahan kaha kita sa atong kinabuhi? Higugmaon mo kaha ako ingon sa paghigugma ko kanimo?

- Ayaw katahap kanako, Titoy. Saksi ang langit nga ikaw higugmaon ko hangtud sa ikamatay!...

Gihisgutan usab ni Titoy ug Mina niadtong ilang panagkita, ang ilang mga buhaton kon maminyo na sila: balay, patigayon, sapot ug uban pang mga butang nga dili na kinahanglan isugilon.

III

Usa ka kaadlawon, human mangagi ang pila ka adlaw, gikasal sa simbahan si Mina ug Titoy.

Matahum uyamut ang kaminyuon sanglit bahandion ang amahan sa babaye nga maoy miangkong sa mga balayran sa simbahan: dinagkutan ang tanang mga sug-anan, binakbakan ang salog ug dinuyogan sa orkestra sa Pahina ni Felicio Dakoykoy.

Ang kabanayan sa babaye ug daghang mga higala sa bag-ong magtiayon, nanambong ug human ang kasal, tanannapadulong sa balay ni Kapitan Oron diin nagkombira ug nagsayaw tibuok adlaw.

Niadto adlaw usa da ang wala malipay ug nagbakho sa iyang balay: mao ang inahan ni Titoy nga nagsubo uyamut tungod sa pagbiya kaniya sa iyang bugtong ug batan-ong anak.

Ug si Titoy, sa taliwala sa iyang mga kalipay, wala na mahinumdom sa iyang inahan. Ang iyang tibuok kasingkasing ug hunahuna didto na lamang sa iyang asawa nga iyang gihalaran sama sa us aka ikaduhang Bathala.

IV

Apan tanan matapus...

Sa gidangtan unom ka bulamng ang pagkamagtiayon ni Mina ug Titoy, midangat us aka dakung kadautan: si Titoy gitakbuyan sa sakit nga labing makalilisang ug walay kaayohan: ang sakit ni Balaan Lazaro.

Si Mina, ang asawang pinalangga, ang ikaduhang Bathala ni Titoy, ang nagsaad nga mahagugma hangtod sa ikamatay, mipauli sa balay sa iyang amahan: gibiyahan ang iyang sanlahong bana...

Si Titoy gibalhin sa puloy-anan sa mga sanlahon, ug mao day miunong kaniya ang iyang tigulang inahan, nga iyang gibiyahan kaniadto tungod sa iyang gugma kang Mina...

Pagkamatuod gayud nga ang gugma sa inahan walay katapusan!